

Pittailini Pittiangitauntalvani Havakviuyumi – Hunauyuq qanuriliuriamiklu atuqtaukpat

Maliktaghat maligaliqiniqmut
inuuhiqattitarniqmullu ikayuutit

QAYAGILUHI:

Una titiraq mighaaguqtuq inuunialattiniqmik pimmaqluktittiniqmiklu havakvingnit. Hapkua naunaitkutat ihumaalungnautilaaqtut ayuqnaramik unipkaanguyut. Aghuuqhuhi ilingnik qanuq parnaihimaluhi ihumaqattiaqtumik. Itqaumagiquyaffi qanuq munariyauyumatit hapkua taiguaqtaarumik. Pivighat ikayuqtighat takuinnarialgit makpiraq 22-mi.

Ilitturinia ihuilruq:

Hunauyuq havakvingnit inuunialattiniq?

Hunat ilihimayaghatit:

Maligaliuqhimayut ihuaqhainahuaqpaktut inuunialattiniqmik havakvingnit Nunavunmi taapkuanguyut:

- Nunavunmi *Amirnainniqmut Maligaq*
- Nunavunmi *Havakvingnit Aanniaqtalliniqmiq Aanniqtalliniqmiqklu Maliktagaghat*; taamnalu
- Nunavumi *Inuit Nangminiiqutikhait Pikuyakyuak* (inukluhuutinut inuunialattiniqmut)

Havakvingnit inuunialattiyut taimaittuq tuharuminaittunik uqaqhutik pitquhiqaqhutikluuniit amirnautauyut havaktimut aanniaqtalliniqmut. Taimaililaqtut:

- havakvingnit havangnaqtillugu;
- akunngani havaktiit havaktiunngittullu havaktillutik, taamnatut niuviqtitut kaantulaaktiluuniit; taimaaluu
- havakvium hilataani havangnaiqtillugulu, kihimi atatayut havakvingnut. Taimaatut, haalitiqtuni quviahulukaqaqtuni talvaniluuniit havakvium katimavianit.

Ilittuqhitiuyut inuunialattiniqmut taapkuanguyut:

- inuunialattiyut
- aanniqturiniaqtut
- ihuilutauyunik uqauhiqnik uqaqhutik, mitaaqtut, nulurautaigullu
- inuirumi avaliinngaqaqtittiyut
- ihuinaaqtittiyut aallam havaanginnik
- ahiruiyut aallat namminniinik
- uqamiluutiyut ahinik inungmik uqamilukaaqtullu
- akihaqturumayut inungnik ilauhimagamik inuunialattihimayut unniqluutainut ihivriuqtauyunikluuniit

Inuunialattiyuq inuk ilihimayughaq taimaa uqauhiit tuhaqtauyumanngittuq pitquhialu takuyaayumanngittuq. Ilangi ilittuqhitiuyut qanuq inuk ilihimayaaghainik taimaa uqauhiit pitquhiallu piyumaunngittut:

- unniutjauhimayut hivuani taimaa uqauhia pitquhialu piyumaunngittut;
- ilihimayut taimaa havaqataat kiinalughimayuq uqauhikkut pitquhikkulluuniit; taimaaluuuniit
- havakvingnit inuunialattiniqmut maligaghqaqtut

Inuunialattinngittut atannguyait munaqhivakkumi upluq tamaat havaagharnik havaktitut. Taapkuatut, inuunialattinngittut atannguyait taimailiurumik:

- atuqtittivalliagumigik havakvingnit maligaghaliuqhimayut;
- taniqtuigumik ilingnik;
- uqautjivakkumik tuhaqtittigumikluuniit; taimaaluuuniit
- ihivriurumiuk havaatit.

Kihimi, atannguyait taimailiuqpakkumi ihuinaaqhimaluni, taimaa aanniqniaqturigumik, inukluhuktumikluuniit attiqhigumi ilingnik, taimaa inuunialattilaaqtut.

Hunauyuq nuliarlugahuaqtut inuunialattiyut?

Nuliarlugahuaqtut inuunialattiyut inuunialattivaktut nuliarahuaqhutik. Taimaa timitigut aktuqhiplutik, nuluraqhutik qanuriliuqhutikluuniit. Uqauhiulaaqtut uqaqhimagut titiraqhimagayulluuniit kamahuktittinahaqhutik angutaungmangaat/arnaungmangaat. Taimaa inuk nuliarumapluni uqautilaaqtuq havaqatainut nuliarumayutut ikayuqtaainik. Taamna uqauhiq uqautiginngitkaluaqhugu havaqataita, nuliarumapluni uqauhiq havaqatingnik kamahuktittilaaqtuq.

Atauhiq nuliarumaplutik inuunialattivaktut taimaa inuk aittuqhiyimapluni havaaghatut himmiqtuiyimaplutik nuliaqlutik. Taimaatut, havaaghaniktittiyut hivumuuqtittiyullu havaamingnik nuliarumaplutik.

Atauhiqlu ilittuqhitiyuq nuliarumaplutik inuunialattiyunik taimaa inuk qunngiaqpakkumik uhinngayunik havakvingnit, kamahuktittiplutik ahinik havaktinik.

Hunauyuq inukluhughutik ihumaplutik inuunialattiniq?

Inukluhughutik ihumaplutik inuunialattiniq inuunialattivaktut ihumagipluginit kitukiat hapkua:

- uvinia
- ivitaat
- qattanngutait
- uviniqatai
- nunaqatigiingmiuyuq
- nakinngaaqhimayut
- ukpiruhuitait
- angatjuviat
- ukiugiyat
- timiqluutait
- arnaugumi/angutaugumi
- nuliaruhia
- arnauyaaghait/angutauyaaghait
- arnauyaaghainut/angutauyaaghainut ilittuqhitit
- aippaqariaghaat
- ilaigut
- hingainiq
- maligaliqiyikkut manighurniqmut
- ihuinaaqhimagumik (hapkutitauhimaguvit)

Ihumagiyaalaittuq taamna inuk aamingapluni inukluguhukkumi tapluuna. Ihumagiyauvaktuq kihimi taimaa inuklugiyauhimayuq.

Atannguyait munariyaghaatit inuklugiyauttaililutit inuunialattiyunik. Havakviit maligaghaqaqtughat inuunialattiniqmut ilittuqhitilunilu havauhiqnik naunaiqhitiniqmut inuunialattiyunik uniqluutinik ihuinaaqhimagumik.

Havakvingnittauq pimmaqluktittiyut?

Havakvingnit pimmaqluktittiyut pimmaqluktittiyunit aanniqhivaktut timingnik avaliinngittuq. Ilauvaktuttauq pimmaqluktittinahuat pimmaqluktittiniaqturiyullu aanniqhilutik.

Hamma ilangi ilittuqhitiusut havakvingnit pimmaqluktittiyunik:

- tiklughutik, pinguihyut, tatihiyut, tukkaqtut;
- algait kiyuaqhugu, ahiruqtiriyut nanminiqnik, iqbalukaqqtut hunavalungnik; taimaluuniit
- aanniqhiniaqturiyut inungmik.

Havakvingnit pimmaqluktittiyut havaqatigiignit nuihayuittuq. Inmingnik ihuilutaulaaqtuq hiamitittiyuq havakvingnut, taimaluuniit ilaupkailiqpaktut inungnik havaqataunngittut havakvingnit. Taapkuatut, atannguyait ilihimagumi ayuqhautiqariaqnik ilagiingnit (aimavingnit ningaqtut) aimavingnit, taimalu pimmaqluktittiyuq ilingnik aanniqhinahualaaqtuq havakvingnit, atannguyavit amiriyaghaatit havaktillutit.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilihimattiariami atuqhimayat ayuqnaqhilaaqtuq kihimi ikayuutaulaaqhuini atannguyanut avpiqhuiyt kivgaqtianullu ilihimattiariamik atuqtat. Ihumagilugit hapkua apiqhuutit titiraqlugit kiutjutitit:

Nani inuunialattiyauhimavit?

Qanga inuunialattiyauvit? Puiguqtailinahuaqlugit upluit humunngaqtumilu upluqhiutikkut ayuqnaitpat.

Qanuq ilagiikpi iinuklu inuunialattinahugiyat?

Hapkua atuqhimayatit atatavat kitunut titiraqhimaqunut ataagut taamna "Hunauyuq inukluhughutik ihumaplutik inuunialattiniq?" makpiraq 3-mi?

Aktuqtauhimavit timikkut, tuhaqhimavit uqauhirnik nuluraqtauhimavilluuniit pitquhirnut arnatut angutitut, amirnaqhihimavaluuniit pitquhirnut arnatut angutitut havaktillutit?

Munariplutik ilingnik:

Ikpigiyaualluaqpaktut, kiutjutaulluaqpaktut, ihuaqtullu uqauhiit:

Inungmik havagiaqtuqayuittuq naahuriplutik taimaa uqamiluutiyauyaamik, hulyauyaamiklu avaliinngaaqtitauyaamiklu. Taimainniqqat, aallanngayumik ihmannaqtuq havakvingnik, havaqatingnik uvaptingniklu.

Ikpinqaqlilaaqtuq inuunialattiyut pitquhiit timingnut ihumangnllu. Taimaa ikpiguhungnaqniaqtuq:

- ighilutik
- nalugharniq
- ukpirnailuni
- irhiuqtuq
- mihingnaiqlutit
- naptuhiyumik naarnit
- aumaaluklutit, taimaa kiinnat uunnaqtutut
- aangayaqaqtutut, quklughimayutut
- ningakniq

Timiit kiuhilaaqtuq taimaa ilvit nalughitkaluaqlutit inuunialattiyauhimayaarnik.

Ihumagiptitku inuunialattiniq ilgaangigut Inuit Pitquhiinut Ikpingnautit, ihumaniaqtutit taimaa ukpiruhuitit (*ukpigusungniq*) ahiruqhimayutut. Ilingnik apirilaaqtat taimaa atuhaaqtat ilitturihaaqtat ukpiriyauniaqqa. Ihumagittiaqtat (*inuuqatigiittiarlaniq*) havaqatit inuunialattihimayuq ahiruqhimayuqtauq. Ukpiruhuitiyut havaqatigiit havakvingnit aghurnaqtuq. Ukpiruhuitit ahiruqhimagumi, ihumalluaqniaqtutit ilingnik munariyaamik kipiklugillu atatarutit havakvingnut, uqaqatighiuriamik huliqatighiuriamiklu inuklu. Taimaa pitquhiuyuq amiqhinahuariamik. Havakvillu qimagumayumaniaqtat. Aghurnaqtuq hakugingniit atuqtitiyaami (*pigguniq/sannginiq*) inuunialattiyauquvit.

Pitquhiuvaktuq naluqhariaamik qanuriliuriagharnik. Unaguhungniarungnaqhiyutillu ihumaliuttiariamik huliyaagharnik talvanngat. Inuit tamangnik aallangayut kiuhiplutik unaguhungniqmut ihumaalungniqmut. Timingni ikpingnaqhilaaqtat taimaa niaquqlingalutik, nukingni uluriahkulutik, mirianngulutik, aukpit kayummakluni, navgallu uluriahkulutik ahiniklu ikpingnautauyaqt naahurinniqmit. Naalaklugu timiit ikpiguhuutilu unipkaarutigilugu kinakiaq ukpiriyat qanuriliuqhimayumik.

Upluni qakugunngurumiluuniit huyuqaqtaaqqat, ikpiguhukpangniaqtutit. Huyuqaqtaaqqat ihuilutinik ikpingnautiqarniaqtuq piqpaginiqmiq ingnmingnik ahiniklu (*naglingniq*), taimalu qanuq ihumayaagharnik havakvingnik inighallu talvani:

- qaniqtut havaqataillu, aippallu ilatillu;
- quiliqtanaaqtunik hinnaktuqtut ayuqhaqtulluuniit hinaaqhiyaamik;
- ihumaalungniq;
- tatamilirniq;
- ilumuunngittunik ihumayut inmingnik;
- aanniqtauquiyut inungnik; taimaluuniit
- ayuqnaqhiqpiqaat, inminniurumaplutik ihumayut.

Hapkua pitquhiuyut kiutjuhiit ihumaalungniqmut unaguhungniqmulu. Takulugu “*Nakit naunaiqpaalliriamik ikayuqtauyaamiklu*” makpiraq 22-mi naunairiamik nani ikayuqtauyaamik.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilihimattiarahaqlugu atuqhimayat.

Qanuq ikpiguhukpit kinguani atuqhimayat? Ikpiknartuq? Timimun?

Qanuq ihumavigit taapkua Inuit Pitquhiinut Ikpingnautit qanuqlu atuqpangniaqqigit aularaariamik atuqtarnit?

Ihuaqhaihuaqtut ihuilitinik: *Qanuriliuriaghat inuunialattiyauquvit*

Hunat ilihimayaghatit:

Havaktiit pilaarutiqaqqtut amirnaittumik inuuhiqattiaqtumiklu havakviqariamik inuunialattinnaittumi pimmaqluktitaunnaittumilu. Havaktiit pilaarutiqaqqtuttauq inuklugiyauttailiniqmut ataagut taamna *Inuit Nangminiigutkhait Pikuyakyuak*.

Malignit atannguyanik havaktiniklu havaqatigiiquitut amirnaiqhimayaamik havakviit.

Atannguyait amirnaiqhimanahuaqttaghaat inuunialattiyut nutqaqtittilugit pimmaqluktittiyullu atatayut havakvingnut havaanullu. Taimaatut, atannguyait maligaghaliuqhimayunik inuunialattiniqmut titiraqhimayunik pihimayughat havaktiillu naunaiqhimalugit. Atannguyait qakugunnguraangat ihivriuqtaghait amirnautit pimmaqluktittinahuuqtunik havakvingnit taimaalu unniutiluhilu.

Taimaatut, inungmik havaqatiqaruvit pimmaqluktittiyumapluni pitquhiqarumi, atannguyait unniutiyaqhaatit amiriyagh. Ahiaguttauq ilittuqhitiuyuq taimaa ilaupkaiplugu havaqatit ilihimapluni atuqtauhimayumik ilagiingnit pimmaqluktittiyunik amirnautaulaaqtuq havaktinut aanniqtayaamik havakvingnit. Atannguyait aghuuqlutik amirinahuaqtaghait havaktiit.

Havaktitut, ilihimattiarahuaqlugit inuunialattiniq hunaungmangaat hunaugumilu inuunialattiniqmut maligaghaliuqhimayut. Ilvillu havaghutit amirnaiqhimayagh inuunialattiyunik havakvingnit.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilingnik apirlutit hapkuninnga:

Takuhimaviuk atannguyavit havakvingnit inuunialattiniqmut maligaghaliuqhimayuq?

Ilihimavit nakit aaikkutaliuqhimayumik inuunialattiniqmut maligaghaliuqhimayumik piinnarialik tuniyauhimaitkuvit?

Taiguaqtaarungni maligaghaliuqhimayuq ilitturiyauyughanik paqittihimavit aghuurnaqtut ilingnut?

Apiqhuutighaqaqqit havakviptit inuunialattiniqmut maligaghaliuqhimayunut? Angiqhimaguvit, kituuvat?

Munariplutik ilingnik:

Ikpigiyaualluaqpaktut, kiutjutaulluaqpaktut, ihuaqtullu uqauhiit:

Aghuurnaqtuq hivumut ingilrayaamik (*sivummuanriq*) ihuaqhainahuaqlutik atuqtauhimayumik. Qanuq kiuvagiarnik ilvit ihumagiyat atuqtauyumit.

Ilaani nutqaquinnaqhugu inuk ikayuutauvaktuq. Ayuqnaraaluqaqhuni apuriamik inuk inuunialattihimayuq, inuit nutqaqpangniaqtut apiriyaugumik. Ihumagiyauttiariamik (*inuuqatigiittiarriq*) havaqatingnit hivumut ingilralutik, aghuurnaqtuq ilitturiyauyaamik tughariamilu mamiaqququtnik.

Piinnariaqaruvit, uqaqatigilugu inuk atautikkut huliyuqaqtaaqqat unniutilugit qanuq ikpingnautihimayuq pitquhia uqauhialu ilingnut. Nutqaqulugit. Ilingnik tautughugu unniutilaitkungni, titiraqlugit qaritauyakkut. Amihuiqtumi, taimaa nutqaqtittivaktut pitquhiinik.

Uqautittiaqlugit taimaa kamahuktitauyutit uqauhiagut hulihimayaigullu, nutqaquplugulu atautikkut.

Ayuqnaittuq ucariamik taimaa, “*Taimailiuqhimagavit _____, ikpingnaqtuq taimaa _____.*

Nutqaqyagit tughiqtunga”. Tunngahukluhi ilihimaluhi taimaa naunaittut, amihuuplilik atuqtauyunit, inuunialattiyut nutqarniaqtut.

Inuunialattiyut ilvit pilgachuqutigingitat. Ukpirlugit ihumatit, ilittuqhitilugit ahiit qanuq ikpigliyaarnik.

Ikayuutauniaqtuq titirariamik qanuriliyuqaqqat, qilamiurahuaqlutik:

- qanuq uqaqhimayut hulihimayaaghailu;
- kinakiaq;
- upluqhiutigut, uplua naniyu;
- atiit kitukiat tuhaghimayut tautughimayulluuniit;
- qanuq huliyauhimayuq hulivialluuniit ikpingnautihimayuq; taimaalu
- qanuq ayuqhautauva havainnarianingmut.

Ayuqnaqhilaaqtuq ilihimattiariamik qanurilihimayaagharnik. Naluqharuvit unniutjiniaqhimaguvit kinamikiaq huliyuqaqqat, aghuurnaqtuq titirahimayaamik ilihimayarnik.

Titirariamik hulihimayut pilihaaqtillugu ayuqnaitqiayuuq ilihimattiariamik kinguani. Ihumagilugit Inuit Pitquhiinut Ikpingnautit ikpigliyarnut (*suliniq*), ihumagiyarnut, mihingnautilu taapkunangna huliyauhimayunit. Ikayuutauyuq inutqingniqmut ikayuutaulunilu naahurittiarniqmut qitukpallangnaqtut ihumaalungniqmit.

Ayuqhautit nutqayuitpat, ilvit ihuaqhainahuaqtaghatit. Hapkua atuqtaugumik, atannguyait unniutilugu qanuriliyuqaqqat ihumagilugit havauhiit atuqtaghat havakvingnit inuunialattiyunut maligaghaliuqhimayunit qanuq unniqlugiamik inuunialattiyunik.

Ilihimayaayuuq atuqtauhimayunit taimaa nutqaquyaamik inungmik ilaani ihuilutauyut naammagiyaunngittunilu. Taimaatut, ayuqhautigigungni aanniqniaqturiyut pimmaqluktittiyullu, amiqaqhiniaqtuq uqautinahuariami inuk. Ilingnik amiqaqhiyalutit. Ayuqhautigigungni qayangnaqtumik pimmaqlungnaqtumilu, hivayarumalugit RCMP–kut uqautilugulu atannguyait.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilingnik apirlutit hapkuninnga:

Humik ilihimavit hulyuqaqtillugu?

- Qanuq uqauhiqaqqat hulihimavallu?
- Kitut ilauyut?
- Humunngaqtumi upluqhiutikkut, upluq naniyu?
- Atiit kitukiat tuhaqhimayut tautughimayulluuniit?
- Qanuq hulyauhimayuq hulyuqaqtumilu ikpingnautihimava?
- Qanuq ayuqhautauva havainnarainingmut?

Amirnaiqhimanahugivit inungmit nutqaqtittiquplugu inuunialattiniqmik?

Ikayuqtauyumavit uqaqatigiyaaamik taamna inuk?

Qanuq uqautiniaqqiuk inuk inuunialattiquhuirungni?

Qanuq apiriniaqqiuk (taimaatut tigumiaqtakkut titiraqhugu, tautughugu, hivayaqtikkut)?

Qanuriliuqniaqhimavit naunaiqhitiplugu hulyauhimayuq inuunialattiyunit?

(taimaatut, mamiakkutinik, havaqatigihuiqlugu inuunialattiyuq, aallannguqlugit havakvium maligaghaliuqhimayait, qanuqlu)

Naunaiqhitiyut Huliyuqaqtumik atannguyanut

Hunat ilihimayaghatit:

Havakvitit maligaghaliuqhimayait inuunialattiniqmut ilittuqhitiyughaq havauhiqnik naunaiqhitiyaamik inuunialattiyunik. Hivulliqpaanguvaktuq havauhiq taimaa unniutilugu atannguyat. Unniqluutiqaruvit atannguyanut, maligaghaliuqhimayuq unniutiughaq humunngauyaagharnut kinguani, taamnatut ahinut atannguyamut, Havaktighaliqiyit, havaktinulluuniit katimayit kivgaqtianut.

Uqaqatigiyumaniaqtat apiqhuiyit kivgaqtia. Atauhiq uuktuinnarialik taimaa apirilugit Tapkuat Maligaligiyit Kivgaqtit Katimayit Nunavutmi uqaqatigilaarungni apiqhuiyit kivgaqtuit ayuqhautingnut. Nunavumi Maligaliuqtit ikayulaaqtuttauq qiniqhiayunik apiqhuiyit kivgaqtinik. Takulugu makpiraq 22 pivighanik hivayaqtaghanullu naunaikutanik.

Aallamik ihumaguvit kinguani ihumaliuqhimaguvillu nutqaqtittiyaamik unniqluutit, atannguyait huli ihivriurumaniaqtaat havaaghaqaramik amiqnaiqhimayaamik havakviit ihumagittiarimalu.

Munariplutik ilingnik:

Ikpigiyauullaqpaktut, kiutjutaulluaqpaktut, ihuaqtullu uqauhiit:

Ayuqhautiqarumik qanuq ihumayaaptingnik huliyaaghaptinqiklu ("Nuliarumavakkumi inuunialattipluni atannguyara, pattangniaqtara algaa ahinut uniqluutigilugu qilaminnuaq!") taimaa kiutjuhiptingnut ("Huuq nipliqhimaittunga?"). Kamahuktailuhi ihumaaluktailuhilu ihumaguffi taimaa kiuhiittiangitkuvit ihuaqtukkut. Aghurnaqtuq ilittuqhitiyaamik inuunialattiyunik nutqaqtittiyaamik pitquhiit. Naunaittuq hugihuirumayaamik ihuaqhaqtailyaamiklu ihuilitinik. Unniqluutigiyuitkungni hulyuqarumi ihuaqhaiyaamik inuunialattiyut hulihimayaitalu, havavik timingnut ihumangnllu amirnaqhilaacctuq. Naunaiqhitiplugu hulyauhimayuq iqhinaqhilaacctuq taimaalu hugihuirumaniaqtat haningnunngaqlugu ihumagiyyaghat.

Kamahugiriamik naunaiqhitiyaamik hulyauhimayut iqhinaqtugaluaq kihimi ihuaqtauyuq nutqaqtittiyaamik pitquhirnik.

Naunaiqhitiyaamik hulyauhimayunik ikpingnaqhitilaacctuq ihumalutik amirnaqtunik, ukpiruhungnaittunik, naluqhaqtutut, mamiahuktutut, kiyuarumaniq, iqhilutiklu. Ikayuqtauyaamik hivuumuriamik (*sivummuanriq*) naunaiqhitiplutik, naunaiqhinahuaqlutik atannguyanit ahinillu ikayuqtinit qanuq naunaiqhitiyaamik, qanuq havauhiqariaghait, humiklu piyumaniaqtut ilingnit. Taimaa ihumaalungnaittuq, ilungnit hakugingniit (*pigguniq/sannginiq*) aularaattiarniqlu hapiqtailiplutik (*sapiliqtailiniq*) unniqlugiaik atannguyanut.

Aghurnaqtuq ilihimattiariamik hulyuqacqtuq ikpingnautihimayuq, qanuq naunaiqhitiniqmut havauhiqaqtut, qanuqlu tautugumayaagharnik amirnaqhimayaami havakvingnit. Aghurnaqtuq pivighaqariamik (*qanurtuurniq*) apiqhuiyaamiklu qanuq pilaarutiqariagharnik uqautjauyaamilu naunaiqhitiniqmut havauhiqnik.

Ihumagiyyumaniaqtatit hapkua:

- **Ilittuqhitiyut** – Qanuq inuunialattiyuq ilittuqhitiquyat qanuq ikpiguhuktittiyut taimaalu pitqilaittaaghaanik? Qanuq naahurivit atannguyanit ilittuqhitiyaamik naunaiqhitit unniqluutit?
- **Amirnainniq** – Qanuriliuqtughauvit amirnaqhimayaamik havakvingnit hivunighamili? Humi ihumavit qanurilinahuquqnighait? Iliqahiitilugit hapkua unniqluutinut, qanuqlu ikpigiyagharnik hulyauhimayunit amirnautigiyatit.
- **Ukpiruhungniq** – Ukpiriviuk atannguyat ihuaqhaiyumaniaqtuq unniqluutinik, naatkutigiiktumik, ihuaqtumik inuklugihimaittumiklu?
- **Ihumaliurutit Munaqhyutitlu** – DPihimavigit naunaitkutat ihariagiyyauyt unniqlugiamik, ihivriuqtauyaamik uqauhiqniklu ihmaliuttiariamik munariyaamilu ilauyaamik hapkununnga havauhiqnut?
- **Nakliguhungniq** – Pittiaqhutik inmingnik ahiniklu inungnik ihumagittiaqhugit ayuqnaqtumi ihmalaungnaqtumilu aghurnaqtuq ihivriuqhiyunik havakvingniu. Uqautilugu atannguyayit kitut timingnut ihumangnllu ikayuutauyut (taapkuuatut ihmamaqtarniqmut uqautjiiyt, havaktailihimallaktut, ihuaqhaqtahimayuq havakvighait, qanuqlu) ihariaginiagahugiyatit ikpingnautininit hulyuqacqtumit havauhiqniluuniit. Amirnaqtunik timingnut ikpingnautiqravut taimaatut avit kayumikpat, takuyaqtuqlugit aanniaqtuliqiyit qilamiuqlutit. 12 Pittailini Pittiangitaunittalvani Havakviuyumi – Hunauyuq qanuriliuriyamiklu atuqtaukpat.

- **Katimaqatigiiktut** – Ihumaalungnaqhuni ayuqnaraluaghuni, aghuurnaqtuq ilauyaamik ihivriuqhiyunut, ihariagiyaukpallu, kitukiat ihuaqhautit/ikayuqtit havauhiinik, tunngaviqariamik angiqhimayaamiklu.
- **Hakugingniqmik tunngavilgit** – Kitut hakugingniriyatit amiqhitiuyut? Qanuq ikpigihuutinut ayuqnaqtunullu ikayuqtauyumaniqaqqit, taimaatut uqautjiyinit?

Ihumavangniaqtutit avaliinngaaqtutut kamahuklutiluuniit naunaiqhitiyaamik huliyauhimayunik, aghuurnaqtuq havaqtigiyaaamik atannguyait ahillu ikayuqtit ihumaqattiariamik atatayutut (*tukisiniqattautiniq*) havauhiqnut inungnullu ihariagiyatut ilittuqhitiyaamik ihumaaluutinik.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilingnik apirlutit huuq iqhiyutit naunaiqhitiyaamik huliyauhimayumik.

Ihumagiyungaqhiyatit kitukiat hapkua:

*Ukpiruhukpit taimaa anitauniaqtutit havaaqnit nutqaqtitalutit
havaaghaqhiurniqmut?*

Ihumavit taimaa ikluqpangnut ikayuutinullu ihuilutauniaqtut?

*Ihumavit taimaa qinngiyauniaqtutit ahinik havaaghanut hivunighami, kaantulaangnik
nutaannguqtiriniqmut hivumuuumqalliayaamili?*

*Ihumavit taimaa ilvit havauhilluuniit pitquhiit ihuilutiqarniaqqat unniqlughimaguvit
huliyuqaqtumik?*

4

Qanuriliuqpakpat naunaiqhitigaangamik inuunialattiyunik

Hunat ilihimayaghaitit:

Atannguyait tuhaqnirumi unniqluutinik inuunialattiyunik havakvingnit, ukpiguhutaghait havauhiit maliklugit havakvingnit inuunialattiniqmut maligaghaliuqhimayut, maligaliuqhimayullu:

- Nutqaqtittiyugaunngittut ilingnut ikayuqtighaqhiuriamik maligaliqiyit pilaarutainut.
- Inuk tuhaqtitauyuq unniqluutinik naunaiqhitiyaghaat ihuaqtumut inungmut ataagut maligaghaliuqhimayuq qilamiuqlutik.
- Atannguyait parnaiyaiyughaq aallannguqtighanik taamna unniqluutauyuq hanaqiyautillugu. Taimaa aghuurnaqluaqtuq ilingnut unniqluutauyumullu havaqatigiigiamik. Taimaatut, aallannguqtirilaaqtut havakvighainut naunaitkutait, havaktailihimallaklugit akiliqtaulutik.

Munariplutik ilingnik:

Ikpigiyauullaqpaktut, kiutjutaulluaqpaktut, ihuaqtullu uqauhiit:

Pitquhiuyuq mamiahugiamik, naluhiihimayaamik, niriuriamiklu unaguhuklutikluuniit unniqluktaaqhimaguvit. Aghuurnaqtuq ilihimayaami taimaa inuqaqtuq atannguyavit ikayuqtighainik ihivriuqhiyughat. Atannguyait amiriyughaq munarittiaqlugu havauhiq. Ilaani atannguyait hilataanit ilihaqhimayunik ihivriuqhiyinik havaktittiniaqtuq taimaa havauhiq ilitturinnaittaamik, tamatkiumayaamik inittiqhimayaamilu.

Aghuurnaqtuq ilihimayaamik havauhiit ilaani hivituhilaqaqtut taimaalu avaliinngaqaqtutut ihumaniaqtutit. Utakkitjaringniit (*qiniinniq*) uuktuqtauvangniaqtuq hivituvangniarami havauhiit. Talvuuna, ihumaalungpangniaqtutit avaliinngaanaaruhilutit. Aghuurnaqtuq ilitariyaamik aulapkaiyaamiklu hapiqtailiplutik (*sapiliqtailiniq*) havauhiit iniqtauplutik, ilingniklu ihumagittiaqlutik, naahurittiaqlutiklu havauhiq iniqhilugu.

Ilangi havaqatitit aallangnurumik tajja, ihumaaluktailinahuaqlutit unaguqtailinahuaqlutillu. Ilihimalutit taimaa havauhiqattiaqtutit havaarnit, manighiuqtutit, amirnaiqhimaplutillu havakvingnit. Ihumaguvit taimaa kihinnguqtatayutut havakvingnit inuklugiyauvilliuniit, havaktighaliqiyit atannguyait uqautilugit.

Aghuurnaqtuq havauhiqattiariamik ayuittutut tamaat, ikpigihuutit ihumatillu ayuqnaqhikpata. Qaritauyakkut tuhaqtittiyikkut unipkaaqtailugu, ahinut inungnut, atannguyanut havakvingnnulluniit. Hapkua atuqtauyut ikpingnaqhikpata timingnut, aanniaqtuliqiyinit ikayuqtaunahuaqlutit qilaminnuaq unipkaaqlugu ihariagiyatit Havaktighaliqiyillu. Takulugu *Ihumaqattiarriqmut Ikayuqtit Pivighait* makpiraq 23-mi. Havakvignit anitauttailinahuaqlutit naunaiqhitiyuinnangnik (hiyayittuq/takughauyuittuq), ihumagiyauniaqtuq atannguyanut taimaa taniqtauyughatut.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilingnik apirlutit hapkuninnga:

Qanuq munariniaqqiuk atuqtat?

Kina ikayuqtigilaqqiuk nunallaarnit?

Humunngaulaaqqit amirnaiqhimayaami?

Kitut Inuit Pitquhiinut Ikpingnautit aghuurnaqniaqqat ilingnut naunaiqhitiplutik?

5

Ilauyut Ihvriuqhiyunut

Hunat ilihimayaghatit:

Havakvingnit maligaghaliuqhimayuq ilittuqhitiyughaq aallatqijingnik uuktuqtaghanik ihuaqhautighat inuunialattiyunik unniqluutinik. Iliqahiutivangniaqtait havauhirnik havauhilluaniklu.

Talvani **havauhiuyuni** iliqahtilaqtut hapkuninnga:

- unniqtuilutik qanuq ikayurahuiamik inungmik inuunialattiyatit; taimaaluuuniit
- aallanik ihuulutinik ihuaqhautinik, taamnatut katimaqtigilugit ihuaqhainahuaqlutikluuniit ihuaqtukkut aulattiariamik havaqatigiighutik.

Talvani **naunaiqhitihimayunit unniqluutinut** havauhiigut titiraqpaktut inuunialattiyut unniqluutainik. Taamna atannguyaq ihvriuqhitilugu unniqluutimik, ihumaliuqtughallu qanuriliuriaghaanik qilamiuqlutik amirittillutik ihvriuqhitillugit, piqaqqat.

Havakvingnit maligaghaliuqhimayuq ayuqnaittumik ilittuqhitiqtaqtughaq qanuq ihvriuqhiyt havauhiit ilitturinnainniaqtut. Taimaa apiqhuiplutik taapkuanginnait tautughimayut hivumuutitiiyaamik ihvriuqhiyt, taapkualu ilauyut ilihimattiaqtughat havauhiqnik naunaitkutallu ilitturinnaittughat.

Munariplutik ilingnik:

Ikpigiyauullaqpaktut, kiutjutaullaqpaktut, ihuaqtullu uqauhiit:

Havauhillanguyuq naunaiqhitiniqmut inuunialattiyut unniqluutainik taimaa ihivriuqhiplutik, ilittuqhitiniklu paqittiniqmiq havauhiqnik. Ihivriuqhiyut katimaviit ilvillu, inuunialattiyuriyauyuq, tautughimayullu katimapkaivangniat havakvium iluani Havaktighaliqiyinit, hilataanilluuniit taapkunanngat havaktitauhimayunit ilihaqhimayumik havaktighaliqiyit ihivriuqtainik.

Ilauplutik katimayunut unipkaariamik naunaiqhitit ilittuqhitivigiinnarialik titiraqhima yarnik unipkaaqhugu huliyauhimayuq. Ilaani ihumaalungnaqniaqtuq unagunaqhilunilu, ahiagulluuniit, tautungniarunaqhiyat hakugighautitut “uqauhiqariamik uqauhirnik” takulugu havauhiq hivumuutqittiyut. Ilittuqhitivighaqarniaqtutit ikpighuuntingnik; ilittuqhitilugit qanuq huliyauymayuq ikpingnautihimayuq ilingnut, qanuqlu ihariattiyaarnik amirnaiqhimayaami havakvingnit.

Nutqallakluitit ihivriuqhiyaamik titiraatit, kihimi mamiahuktitauguvit ayuqhaliruvilluuniit, ikayuqtighaqhiuqlutit ikayuqtingnit. Ilaani ilangi inuit piniaqhimayutut ihumaniaqtut hulihimayainut apiqhuitillugit nipaagulluuniit ihivriuqhiyum.

Ihumagiplugit Inuit Pitquhiinut Ikpingnautit ikayurahuaqhugit parnaiyaiplutiklu (*pijariursaniq*) ihumamingnik, ikpiguhuutainik timitigullu katimayaamik. Inmingnik munarittiarahuaqhutik; uqaqatiqariamik inungmik unipkaariyaamik ikpigiyatit, ihivriuqhugit titiraatit, nakuuyumiklu immingnut uqautiplutik, aghuurnaqtut katimatinnatik. Takulugu *Ihumaqattiar niqmut Ikayuqtit Pivighait* makpiraq 23-mi.

Ilihimaluhi taimaa naunaiqhitiyut havauhiit hanaqiyautillugu, ilitturinnaittuq havauhiq; unipkaaritailugu inungnut unipkaariyaauhimayut katimatillutik, ahinikluuniit inungnik. Ayuqnaqhiqkallaqqat, ikayuqtighaqhiuqlutit aanniaqtuliqiyinit ukpiriyarniklu inungnik ikayuqtitit ilingniklu munarinahuaqlutit.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilingnik apirilutit hapkuninnga:

Naahurittiaqqit ilittuqhitiyaamik naunaittugat huliyauhimayunit inuunialattihimayunit?

Kitut naunaiqhitinqimut ihuilutiqaqqit?

*Kitukiat pivighauyut titiraqhima mayut ataanit ikayuutauniaqqat qitukpaalliqniqmut
hapkua atuqtautillugit?*

6

Ayuiqhayut Qanurininganiinik Ihivriuqhiyunit

Hunat ilihimayaghatit:

Amihuuyut inuunialattiniqmut maligaghaliuqhimayut ilitturinnaittunik naunaiqhitiqaqtughat ihivriuqhiyunit iliqahiutilugit hapku:

- havauhiiit iniqhimayait hivriuqhiyim ihivriuqhitilluni;
- naunaitkutat piyuriyahimayunut;
- naunaitkutat piyuriyahimayum kiutjutainut piyuriyahimayunut;
- naunaitkutat naunaitkutanut piyahimayut tautughimayum apiqhuutainit;
- ahiniklu naunaitkutanik katitiqhimayut; taapkualu
- ihumaliuqhimayut havakvingnit inuunialattihimayaamingnik pimmaqluktittihimayaamiklu.

Taamna maligaghaliuqhimayuq ilittuqhitiniaqtuq qanurininganiinik ihivriuqhiyut ilittuqhitiyauluni ilingnut piyuriyahimayumullu. Naunaiqtitauniaqtutit atannguyanit Havaqtighaliqiyinillu taapkua ihivriuqtauyut iniqhimalirumik. Ilitturinnaittaamik, naunaitkutat avaliittumik tuniyauyuittuq ilingnut piyuriyahimayumullu. Talvuuna taiguaqtitaulaittutit naunaitkutanik ihivriuqhimayunit. Naunaitkutat pitquyahimayullu atannguyam piyaghait hanaqiyaghariyaillu. Kihimi tuniyauniaqtutit naunaitkutanik ilihimaliqtauyunik.

Ihvriuqhiyunit ilihimayaukpat taimaa inuunialattihimayut havakvingnit, atannguyaq ihumaliuqtughaq qanuriliuriaghainik inuunialattiyumik havakviit amiqnaiqhimayaami aanniaqtialiyaamilu.

Una ilagilaatqangit:

- mamiahuutingnik inungmut ikpiguhuktitauyuq;
- uqautjiyiqaarluni/ilihaqtitaluuni havakti ihuinaaqhimayuq;
- titiraqhimayukkut amiqhiquilugit havaktium titirautainit;
- aallanguqtiqhimayut naunaiqhitiyut havauhiinut;
- ilittuqhitilugit ikayuutighanut;
- havaguqhimallaklutik anitaulutikluuniit havaamingnit;
- aallamik havaaghanikttilugit ahinunngaqlugilluuniit nunallaarmut; taimaaluuuniit
- ahenik havauhiqnik atannguyam naammagiyaanik.

Taamna atannguyaq ihumaliuqtughauniaq aallanguqtiriyaghanut havakvingnit. Taimaatut, havagiaffaquaquiauniaqtutit mighuuqlutik, ikayuqtaulutik uqautjiyiimk. Taimaaluuuniit havaquauniarungnaqhiyutit ahinit havakvingnit ahinit havakvingnit.

Ihvriuqhiyit naunaitkutainit pimmaqluktittiyuqanngittuq inuunialattiyunikluuniit, ayuqhautiqarnaittuq ilingnut unniqluutinut taamna unniqluutik tuhaqtitauhimagumi "ukpiruhuttiaqhetik". Talvuuna unniqlughimaguvit piyumainnaqhetik iqquqjihimaplutilu, taniqtauniarungnaqhiyutit.

Munariplutik ilingnik: Ikpigiyaulluaqpaktut, kiutjutaulluaqpaktut, ihuaqtullu uqauhiit:

Hapkua niriungnaqhilaatqut unagunaqhilutikluuniit taamna naunaitkutaq ihumaliuqhimaniarami inuunialattiyut hulihimayainut.

Pitquhiqtut ilihimayumaniaqtutit qanuq taniqtauhimayaaghait, kihimi atannguyavit unipkaarutilaitait. Pitquyauhimayut havauhiilluuniit atannguyamit ilitturinnaitt havaktinut atannguyamullu. Havakvingnit aallanguqtiriquigumik, atannguyam ihumaliuqtaghaat qauyihaqlugu atuqtittiluguluuniit, piyumakpat. Atuqtittiyut naunaitkutanik pilaaqtuq, pittaililuniluuniit, nakuuhilugit ihariagiyatit, timitigut ihumangnullu.

Ihumavangniaqtutillu taimaa havaaghat taimaaqlugu ahinut havaaghaqhiuqlutit. Aghuurnaqtuq hakugighariamik hivumuupalliayaamik (*sivummuanq*) ihvriuqhitarumik. Unipkaarilugit ikpigiyatit atannguyallu ikayuqtitillu. Hapkua tamangnik ikpiguhuutit ihumagiyatillu pitquhiuyut, aghuurnaqtuq kihimi unipkaariyaamik ikpigiyatit kiutjutaulaaqtullu ihuaqhaiyaamik.

Aghuurnaqtuq aulattiaqhimayaamik ayuittutut havaktitut tamaat. Ikpiguhuutit ihumagiyatillu ayuqhautaukpata, qaritauyakkut tuhaqtittiyikkut unipkaaqtailugu inuk, atannguyait havakviillu. Hapkua atuqtauyut ikpingnaqhqikpata timingnut, aanniaqtuliqiyinit munaqtinik ikayuqtighaqhiuqlutit. Takulugu taamna "*Nakit naunaiqpaalliriamik ikayuqtauyaamiklu*" makpiraq 22-mi qanuq ikayuqtighaqhiuriamik.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilingnik apirilutit hapkuninnga:

Kitut ihumaalungnatqiyauvat ihivriuqhiyut taimaaqhimagamik?

Kitut Inuit Pitquhiinut lkpingnautit ikayuutauniqqaq ilingnut
qanuriliuqtuqaqqat ihivriuqhiyunit?

Ihvriuqhitaaqqata

**Munariplutik ilingnik:
Ikpigiyauullaqpaktut, kiutjutaullaqpaktut, ihuaqtullu uqauhiit:**

Amihuiqtuqhetik atuqtauyunit, inuit unipkaarumayut atuqhimayainik, ilitturiyauyumaqplutik huliyuqaqhimayunik, mamiakkutaqhitinik tuhaqlutik. Ihumaniaqtutit taimaa naatkutigiighutik ihuaqhaihimayutit, taamna inuk taniqtauhimaliqtuq ihumaalungnaiqluni ilingnut, hivumut ingilralutillu. Kihimi, naunaikutat piyumatit qitukpallagiamiluuniit qanurininganiinit ihvriuqhilraaqhutik naunaqhitilraaqhutiklu. Ihumaniaqtutillu taimaa huliyuqaqhimaittuq ihuaqhaiyaamik nalugangni qanuq taniqtauhimayut. Ilaani atuqtauyunit, ahiagut havauhiqarialgit taimaa tuhaqtittiyaamik ihuaqhaiyaamiklu.

Hivulliit unniqluutit iniqhimaliqhutik, unniutjiinnariaqaqtutit ilittuqhitilugit ikpiguhuutinik ihariagiayarniklu ilitturinnaittukkut havauhikkut. Ikayuqtit havauhiit ihuaqtukkut utiqtittinahuaqpaktuq havaktinik tamangnik ilauyut angiqhimagumik. Ihumaniaqtutit taimaa havaqatigiiktit (*piliriqatigiingnraq*) ukpiruhuutiyullu (*tatigiingnraq*) ihuittukkut ihuinaaqhimayuq havakvingnit, talvuuna katimaqatigyaamik, unipkaaqatigyaamik ihariagiayit inirumayaillu ukpiruhuutigiigiamik nakuuyumiklu havaqatigiigiamik, aghuurnaqtuq. Ihuaqhaijtighanik katimatjutigilugu ikayuutauniaqtuq hakugingnillu (*aniguiniq*) ilihimattiaqhugu hulyauhimayuq, angiqhimaplunilu qanuq hivumuuriyamik, taimaa ikayuqtighaqariaqnik, aularaattiarniq tuniqhimalutillu qanurininganiut hulyauhimayunullu hulyuriyauhimayumut.

Hunat ilihimayaghaitit:

Ihumaguvit taimaa havauhiit ihariagiayarnut naammangittut, ahiagut havauhiqaqtuq uuktuqtaghatit, taapkualu maligaliqiyit. Uuktuqtaghaqaqtuq ihuaqhainahuariamik apiqhuiyikkut. Ilaani atuqtauyunit, ihumaaluutit tuhaqtittinnarialik taapkununnga Nunavunmi Inungnut Pitqutigiayayunut Ihuaqhaiyiit. Taimaatut, ihumaaluutauyunit inukluhuktunik inuunialattihimayunik. Hapkua uuktuqtaghat ihumagigupkit, unipkautiyumaniaqtatit apiqhuiyit kivgaqtialu. Takulugu taamna “*Nakit naunaiqpaalliriamik ikayuqtauuyaamiklu*” makpiraq 22-mi qanuq ikayuqtighaqhiuriyamik.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ilingnik apirlutit hapkuninnga:

Kina havakviptingnit havakvingniluuniit ikayuulaaqqaatit ihivriuqhitaarumik?

Kina uqaqatigilaaqqiuk ihuaqhaiyunit ikayuutighanik ihumaliuqtunik havauhittianik hulyauhimayuniklu hivumut ingilraplutik ihivriuqhitaacqqata

Ihumavit taimaa ihariagiyatit naammaghiayut?

Nakit naunaiqpaalliriamik ikayuqtauuyaamiklu

Apiqhuiyunit ikayuqtit:

Pivighaqaqtuq atuinnarialgit Nunavunmi maligaliqiniqmut naunaiqhiyaamik ihuilutinut. Taapkuanguyut:

Tapkuat Maligaligiyit Kivgaqtit Katimayit

Nunavutmi: uqaqtigiiinnarialik apiqhuiyit kivgaqtianik talvani Apiqhuiyit Ikayuqtit maligaliqiniqmut naunaittiariamik ihuilutinut uuktuqtaghanullu.

- o Kitikmeot Maligalirivik Havavik: 867-983-2906 UVALUNIIT 1-866-240-4006
- o Kivalliq Maligaliriyit Kivgaqtit: 867-645-2536 UVALUNIIT 1-800-606-9400
- o Maliiganik Tukisiiniakvik Maligaliriyit Kivgaqtit: 867-975-6395 UVALUNIIT 1-866 202-5593
- o Qaritauyakkuvik: nulas.ca

Nunavumi Maligaliuqtit ikayulaqtatit nalvarniq hapunniaqtimik.

- o Akiittukkut hivayautikkut: 1-844-979-2330
- o Inuktut Akiittukkut: 1-888-990-4665
- o Iqaluit: 867-975-2120
- o Qaritauyakkuvik: lawsociety.nu.ca

Nunavunmi Inungnun Pitqutigiyaayunut

Ihuaqhainiit naunaiqhitilaaqut qanuq titirariamik naunaitkutanik mighaagut inuit pilaarutainut inukluhuutiniqmut ihuinaarutit.

- o Akiittukkut hivayautikkut: 1-866-413-6478
- o Akittukkut kayumiktukkuurutikkut: 1-888-220-1011
- o Qaritauyakkuvik: nhrt.ca

Nunavut Apiqhuiliqijiinut

- o Ilagiit Maligainut Naunaitkutat: 867-975-61344
- o Nunavummi Ataniquatuqatigiingnik Ikayuqtit: 867-875-6137
- o Qaritauyakkuvik: nunavutcourts.ca

Havakviat Nunallaarnit Maligaliqiyit

ikayulaaqtut ihuaqhayaamik ihulutinik ilitquhituqhutik ihuaqtukkut.

- o Hivayaut: 867-975-6308
- o Kayumiktukkut: 867-975-6160
- o Qaritauyakkuvik: gov.nu.ca/justice

Ihuinaaqtauhimayut Ikayuqtit akiittuq ilitturinnaittunilu ikayuqtuyut ihuinaaqhimayunik naunaiqhitilaaqhutiklu ihuinaaqtauhimayum apiqhuutikkurutainik, naunaitkutalluaniklu ihuinaaqhimayut maligaliqiniqmut havauhiinik tikkuaqlutiklu ahiittunut nunallaarnit pivighaniq.

- o Hivayaut: 1-866-456-5216
- o Qaritauyakkut: victimservices@gov.nu.ca
- o Qaritauyakkuvik: gov.nu.ca/in/maligaliqiyikkut/programs-services/ayuqhaqtitauyunut-ikayuutikhat

Ihuinaaqtuliqiyit Ikayuqtit Kanatami –

Ihuinaaqtauhimayut Ikayuqtit naunaiqhitivaktut ihuinaaqtauhimayunik aanniqaqtauhimayut ihuinaaqhimayumit itiqtauhimayuq malrungnik amihunikuuniit ukiunik taimaatut naunaitkutainik ihuinaaqhimayum itiqtauvillu havauhiinik.

- o Hivayaut: 1-866-806-2275
- o Qaritauyakkuvik: csc-scc.gc.ca/victims

Aanniaqtailiniqmut Inuuhiqattiariniqmullu Pivighanut Ikayuutit

Aghuurnaqtuq tuhaqtittiyaamik ikpigiyatit timingnullu mihingnautinik ilitturihimaliqtatit hulyauhimayunit. Ukpiruhuguiqniaqtutit (*tatiqarunniirniq*) ilingnik ihumaliugaqnik, avaliinggaqlutit havaqtitillu katimaqatigihuiqniaqtatit, ilatillu nuatqatilluuniit. Kihimi, aghuurnaqtuq atauhiuyaamik (*atausuqatigiingniq*) atatayaamiklu ahinut ikayuqtinut. Talvuuna, ihumagilugit ukpirnaqtut inuit uqautilaaqtatit unniutjaulutillu. Hapkua inuit taapkuanguyut:

- Ukpriyat havaqitatit
- Ilannamnit
- Ilatit
- Inirnikhaq
- Uqautjiyit ikayuqtit

Aanniaqtailiyaami inuuhiqattiariamilu, aghuurnaqtuq ikayuqtighaqhuriami qilamiuqlutik. Ikayuqtilluanguyut taapkuanguyut:

Ihumaqattiariniqmut Ikayuqtit Pivighait

Uvamnik Pittiaqtunga Ayuiqhaqvik

naunaiqhitivaktuq ilihautighanik ingilrutinik talvuuna inuuhiqattiaqhutik nuliarniqmik ilagiiktunit.

- o Qaritauyakkuvik: irespectmyself.ca/en/home

Havakviat Munaqhiliqiyitkut (Inuuhiqattiaqluhi Ayuiqhautit) naunaiqhitivaktuq ihumaqattiariniqmut ikayuqtinik.

- o Hivayaut: 867-975-5700
- o Qaritauyakkuvik: livehealthy.gov.nu.ca/in/node/926

Iqimmilugu Inuuhiq Katimayiit aallatqijingnik pivighalgit ilaayut pimmaqluktittiniqmut inminiiqtailiniqmullu.

- o Ihumaqattiariniqmut Ikayuqtit: inuusiq.com/resources/mental-health/overview/
- o Inminiiqtailiniqmik: inuusiq.com/resources/suicide/

Pauktuutit Inuit Aqnait Kanatami

timinga piqaqtitiyt tuhagkhat ningaqtanik pittiangitauniq pittailinit, aaniaqtailiniq pinahuaqtithilu inuliquit maniliurutitlu piqatauni Inuit aqnat.

- o Hivayaut: 613-238-3977
- o Qaritauyakkuvik: pauktuutit.ca

Akhurnaqniq Uqautyiyitlu Kivgaqtutit

Nunavut Kamatsiaqtut Ikayuqtauvik

Hivayauttaat ilitturinnaittumik ikayuqtuivaktut hivayautikkut Ukiuqtaqtumiunut ayuqhautilgit.

- o Hivayaut: 867-979-3333
- o Akiittukkut hivayautikkut: 1-800-265-3333

Mamihaqtut Unipkaaqhutik Ayuiqhaqvik

ikayuqtuivaktut akiittumik uqautjiplutik 22-nik ikayuqtauvighanik ikayuqtimit.

- o Hivayaut: 867-975-5367
- o Qaritauyakkut: healing@gov.nu.ca

Nunaqaqqaahimayut taapkualu Inuit

Naahuriyat Inuuhiqattiarlilik Ikayuqtit

Hivayautaat ikayuqtuvaktut 24-nik ikaaqninkin angmaumaplutik uqautjiplutik ayuqhaqtunik tamangnut Nunaqaqqaahimayut inungnut Kanatami tamaat.

- o Akiittukkut Ikayuqtit Hivayautaat:
1-855-242-3310
- o Nunalikni Havagutit:
1-866-509-1769

Akhurnaqtukkut Titiqvik Hivayaut piqaqtitni uqautyiniq titiqaqnigut tuhaqhitautit.

- o Titiqniq "Home" (angilraq) talvunga 686868 uqaqatiqariaq ilihaghimayumik Akhurnaqtukkut Hugiaqtit

Ayuqhaqtut Ikayuqtit Kanatami amirnaittumik unipkaaqvighalik 24-nik ikaaqninkin upluq tamaat.

- o Hivayaut: 1-833-456-4566
- o TAIMAALUUNIIT titiraqlugit "Start" (aullaqtiquq) talvunga 45645 (4:00 ublukkut tikitlugu 12:00 ublaakut)

Nutaqqat Ikayuqtit Hivayautaa ikayuqpaktut inulramminik inungnik ihumaqattiarlilik/ikpiguhuutinullu, ilagiingniqmik, inminiit tailiniqmik ihumaaluktittiyunklu.

- o Akiittukkut hivayautikkut: 1-800-668-6868
- o TAIMAALUUNIIT inungmikuqaqtiqarlitik talvani kidshelpphone.ca

Pittiaqtaunngittut Arnait Ikayuqtit Hivayautaat

ikayuqtipaqpaktut 24-nik ikaaqninkin tamangnut arnaqnut pittiaqtauhimaittut.

- o Hivayaut: 1-866-863-0511
- o TTY: 1-866-863-7868

Nunaptingni Itqiliit Aullaqtauhimayut

Ilihaqvingnut Ikayuqtit Hivayautaat

ikayuqtipaqpaktut ilihariaqhimaayunik itqiliit aimavilingnik ilihaqvingnit.

- o Hivayaut: 1-866-925-4419
- o Ihuaqhaijtighat Aanniaqtailiniqmum Ikayuqtit: 1-866-509-1769

211 Akiittukkut quyagitnaqlu tuhaqtaulaittut kivgaqtut atapkaqtai inungnut ilagitalu, ilautitlugit Nunavummiut, piqaqtut inuliqutit kivgaqtutit nunaligiyamingni. Hivayautit kiuyayut 24 ikarat qau tamaat, 7 ublut havaguhiqmi.

- o Pitarianga tamna kivgaqtut, hivayaqlugu 2-1-1 uvaluniit takulugu 211.ca

Ihuaqhaijtighat Aanniaqtailiniqmum Ikayuqtit

- o Hivayaut: 1-866-509-1769

Kavamatkut Nunavut Havakti Ilagitolu

Ikayuqtauni Havaguta Hanatyuhikhaliuqhimayuq ikayurianga Kavamatkut Nunavut havaktit ilagiyailu ihuaqhihimani tamnalu/ovaluniit nakuuhigiaqni tapkuat tamaita inuuhiriknit. Havaktit Ilagitolu hivayalaqtat tamna nappaa 24 ikarat ubluqmun, 7 ublut havaguhiq pitarianga inminut uqautyiyi Qablunaatun, Uivititut tamnalu Inuktutit tukhiqat.

- o Akiittukkut hivayautikkut: 1-800-663-1142

Pinahaqni Inuuhirikniq Ikayuqvik Hivayaqvik

Qilamik 24/7 uqaftyiniq akhurnaqniqlu pittailinit kivgaqtut tamaitnun Nunaqaqqaqtut inungnut humiliqak Kanatami. Uqauyauniq piyaulaq Inuktutit tukhiqat.

- o Akiittukkut hivayautikkut: 1-855-242-3310
- o Nunalikni Havagutit: 1-866-509-1769

Ilisaqsivik Katimayiit Qablunaatun tamnalu

Inuktutit uqaqtut uqaftyiyit atuinaulat 9:00 ublaakut tikitlugu 5:00 ublukkut Hannanngaut tikitlugu Tallimiut. Piqariplutiklu 28-ublut nunamitniqmum aturumainnarnit ihuaqhaqtauni havagutit.

- o Hivayaut: 1-888-331-4433

Pulaarvik Kablu Ilannarikniq Havakvia

Tamna Kangiqhiniqmittuq maniliurutaungittuq inuuhirikniq havakvia pipkaiyuq allatqinik ihumaliqutit aaniaqtailiniq aturumaitnaqnitlu havagutai humiliqak Kivalliqmiuni.

- o Hivayaut: 867-645-2600
- o Akiittuq Inuktutit Ikayuqtit Hivayautaat: 1-844-654-3580
- o Aipaqmum Pittiangitniq Uqaftyiniq Havaguta: 867-645-3785
- o Qaritauyakkut: info@pulaarvik.ca

Sailivik Upaktauvik havakvik talvani Pangnirtung

inirniqnut imiruiyarumayut, uvaluniit inirnit piqartut uvaluniit piittut nutaqqanik qiniqtut hivuranailrumik nayuqtakhamik.

- o Angmaumayuq 5:00 ublukkut tikitlugu 8:30 ublaakut.

Tukisigiavik Havakvik Upaktauvik havakvik

talvani Iqaluit pipkaiyuq allatqinik nunalikni inuuhirikniq havagutai, ilautitlugit atauttimi ubluani uqauyauniq takuyaavut.

- o Hivayaut: 867-979-2400 tuahqpalliriami.

Ihumaliuqhimaguvit unniqlugiami huliyauhimayunik havauhiqluanik atuqluhi atannguyallu taapkualu/uniit paliihimatkat (pimmaqluktittiyuqarniqqat ningaqtuqarniqqallu), iharianaqtuq ikayuqtighaqariami ukpiriyarnik inungnik ikayuqtiniklu aanniaqtailiyaamik, inuuhiqattiariamik hakugigiamiklu.

Havakvingnit, havaaghariumiuk ikayurahuariamik havaktinik huliyaqaqqat inuunialattiyuniklu taapkuanguyut:

- Havaktighaliqiyit Atannguyaat
- Atannguyaq
- Ihuaqhainyi
- Havaktiit Katimayiit Kivgaqtia (katimayiugumik)

Ayuqnaqhigumi unagunaqhigumi, ilingnik munattiarahuaqlutit. Taimaa niqittianik niriplutik; pihuuyaqhutik; unaguiqhiqutik hulilukaariamiklu aliagiarnik. Niuqaqtailinahaqlugit imngit taapkuatut kaapik, tii aumayaarnaqtullu niuqaghat, taapkuatut caffeine-mik avulgit ikpingnaqhitivaallitaugamik. Ahiillu huniqluit taapkuatut taanngait, higaaqluit kitullu havautitaghimayut ikpingnautihilaqtut inngummautinik, inminirumaniqmik ihumaqlungnigmiklu. Kihimi, angmaumahimalutit ilumuuqlutillu aanniaqtuliqiyitut havaktitut hunanutkiaq huniqluit atuqtarnik. Maliguattiaqlugit aanniaqtuliqiyit maliktaghais ilingnut tuniyauhimayuq. Una havauhiq aghuurnaqtuq havaarnut ihuaqhaitjutiqarumaniaravit huliyauhimayunit ahinilluuniit aanniaqtuliqiyit titiraanginnit havaktighaliqiyinut. Ihumagittiaqlugu timiit aanniaqtailiyaamik.

ITQAUMALUTIK: Katitiqhutik itqaumayarnik

Ahinik pivighaqaqqa ikayuutighat ilihimayarnik?
